

ZALECENIA

**DOTYCZĄCE POSTĘPOWANIA POLICJANTÓW I PRACOWNIKÓW
POLICJI W SYTUACJI KONFLIKTU INTERESÓW, SPRZYJAJĄCE
PRZESTRZEGANIU ZASAD ETYKI ZAWODOWEJ.**

Warszawa, grudzień 2023 rok

Wprowadzenie

Konflikt interesów można uznać jako powszechny (w rozumieniu codzienny) i ugruntowany socjologicznie mechanizm, związany z zachowywaniem się ludzi wobec siebie. Występuje najczęściej w relacjach o podłożu ekonomicznym lub takich, których podstawą są wzajemne zobowiązania i oczekiwania, w szczególności związane z wykonywanym zawodem, pełnioną funkcją, np. dotyczące uzyskania różnego rodzaju korzyści, czy przychylności.

Wystąpienie konfliktu interesów w naszym środowisku zawodowym może być sytuacją naturalną, na którą nie mamy wpływu. Wpływ mamy natomiast na nasze zachowanie w tej sytuacji.

Regulacje prawne:

W polskim systemie prawnym nie funkcjonuje obowiązująca definicja konfliktu interesów. Pojęcie to pojawia się jednak w wielu dokumentach odnoszących się do zjawiska korupcji.

Pojęcie „mechanizmów korupcjogennych” wprowadziła do dyskursu publicznego Najwyższa Izba Kontroli już w roku 1999 (konflikt interesów jest jednym z głównych mechanizmów korupcjogennych). Unikalnym dorobkiem NIK jest określenie głównych obszarów zagrożenia korupcją w Polsce, wskazanie rodzajów działalności narażonych na podwyższone ryzyko wystąpienia tego zjawiska, a przede wszystkim zdefiniowanie i opisanie katalogu mechanizmów korupcjogennych. Na skutek wniosków NIK wprowadzono w Polsce wiele zmian legislacyjnych i organizacyjnych, zwiększających przejrzystość funkcjonowania instytucji publicznych i eliminujących bądź ograniczających mechanizmy korupcjogenne¹.

W Rządowym Programie Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018-2020 wskazywano, że konflikt interesów powstaje, *gdy urzędnik podejmujący rozstrzygnięcie w określonej sferze spraw publicznych lub uczestniczący w przygotowaniu tego rozstrzygnięcia ma lub może mieć osobisty interes w sposobie załatwienia sprawy. Do konfliktu dochodzi nie tylko wtedy, gdy urzędnik w danej sprawie działa w interesie osobistym, lecz także, gdy istnieje choćby tylko teoretyczna możliwość, że interes ten przeważa nad troską o dobro publiczne*².

Unijne dyrektywy definiują konflikt interesów w następujący sposób: *obejmuje co najmniej każdą sytuację, w której członkowie personelu instytucji zamawiającej lub dostawcy usług w zakresie obsługi zamówień działającego w imieniu instytucji zamawiającej biorący udział*

1 Zob. „Zagrożenie korupcją w świetle badań kontrolnych [Najwyższej Izby Kontroli](#) w roku: 2004, 2003, 2000, 1999”; „Zagrożenie korupcją w świetle wyników kontroli NIK opublikowanych w latach 2016-2020” <https://www.nik.gov.pl/plik/id,23307,vp,26017.pdf> „Dwadzieścia lat antykorupcyjnej działalności NIK - rola Izby w zwalczaniu korupcji” nr 5/2019 dwumiesięcznika „Kontrola Państwowa” <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-33b2dfd9-3d18-4bf2-a694-a24b8a0edd7c>.

² Uchwała nr 207 Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2018-2020.

w prowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia lub mogący wpłynąć na wynik tego postępowania mają, bezpośrednio lub pośrednio, interes finansowy, ekonomiczny lub inny interes osobisty, który postrzegać można jako zagrażający ich bezstronności i niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia³.

Definicje przyjęte na potrzeby niniejszych Zaleceń:

Konflikt interesów - sytuacja w której dana osoba, w tym wypadku funkcjonariusz publiczny, podejmując decyzję w sprawach publicznych znajduje się w sytuacji podwójnej lojalności wobec interesu publicznego oraz prywatnego. W rezultacie podejmuje on decyzję lub uczestniczy w jej podjęciu w sprawie, w której rozstrzygnięciem jest osobiście zainteresowany, a więc nie jest bezstronny⁴.

Interes prywatny - może mieć wymiar interesu osobistego, rodzinnego lub grupowego.

Potencjalny konflikt interesów - konflikt interesów nie zawsze ma formę rzeczywistego konfliktu, może mieć wymiar potencjalny, odbierany jako ryzyko zdarzenia, które nie musi, ale w określonej sytuacji może zaistnieć. Może również być tak, że bez względu na czystość intencji, określona relacja (zależność lub wejście w sytuację zależności) jest przez innych postrzegana jako konflikt interesów, a odbiór ten w sposób negatywny wpływa na wynik procesu (czyli bez względu na obiektywizm rezultatu) nadal będzie on postrzegany jako uzyskany w toku „nieczystej”, „nie do końca obiektywnej” relacji.

Powyższe zazwyczaj wiązane jest z „zasadą wzajemności” - regułą opisywaną przez psychologów społecznych i socjologów. Jest ona po pierwsze powszechna, po drugie głęboko zakorzeniona w naszej podświadomości jako norma społeczna nakazująca nam „odwdzięczać się” za „otrzymane dobro”. Oznacza to, że zwykle czujemy się zobowiązani do odwzajemnienia wyświadczonych nam przysług, choćby bardzo drobnych, nieznaczących, które mogą mieć różne wymiary - często także pozostające poza sferą materialną.

Postrzegany konflikt interesów polega na istnieniu obiektywnych okoliczności, które sprawiają, że w danej sytuacji lub relacji osoba może być postrzegana jako kierująca się interesem prywatnym (np. powiązania rodzinne, partnerskie w relacjach zawodowych, podległość służbowa), choć w istocie może być bezinteresowna i bezstronna.

³ Art. 24 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych oraz w tym samym brzmieniu art. 42 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych. Analogiczna definicja występuje ponadto w art. 35 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania koncesji, w brzmieniu dostosowanym do trybu udzielania koncesji.

⁴ Źródło: ZAGROŻENIE KORUPCJĄ W ŚWIELE WYNIKÓW KONTROLI NIK OPUBLIKOWANYCH W LATACH 2016-2020, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,23307,vp,26017.pdf>, s. 7.

ZALECENIA

Zaleca się aby Policjant/pracownik Policji wykonując obowiązki służbowe:

1. Zachowywał się asertywnie w przypadku odczuwanej presji, nacisków lub uczestniczenia w sytuacji zobowiązującej do odwzajemnienia się.
2. Zachowywał się asertywnie w sytuacjach występowania relacji osobistych np. wtedy, kiedy interes przyjaciół, kolegów, stoi w sprzeczności ze stanem prawnym lub zasadami etyki zawodowej.
3. Nie kierował się źle pojętym interesem swojej grupy zawodowej polegającym m.in. na „przymykaniu oka” na obserwowane nieprawidłowości, działania niezgodne z prawem i nieetyczne. Świadome unikanie w takich sytuacjach działania i reagowania prowadzi do tzw. zmowy milczenia.
4. Powierzone zadania wykonywał profesjonalnie, terminowo, z zaangażowaniem, w oparciu o posiadaną wiedzę, umiejętności i doświadczenie zawodowe, dążąc do osiągnięcia jak najlepszych rezultatów.
5. Dotrzymywał zobowiązań wynikających ze stosunku służby/pracy.
6. Działał w dobrej wierze i w interesie społecznym, nieograniczającym się jedynie do przestrzegania przepisów.
7. Nie wykorzystywał przy wykonywaniu obowiązków służbowych możliwości proceduralnych, interpretacyjnych lub luk prawnych w taki sposób, aby następstwem realizacji procesu lub działania była możliwość uzyskania korzyści o podłożu ekonomicznym lub osobistym.
8. Postępował w taki sposób, aby nie doprowadzać do sytuacji, które mogłyby wywoływać powstanie długu materialnego, zobowiązań, poczucia wdzięczności.
9. W kontaktach z przedstawicielami podmiotów zewnętrznych, usługodawcami, wykonawcami, zachowywał świadomość, że mogą oni stosować działania mające na celu zapewnienie im przychylności, skutkujące naruszeniem zasady bezstronności, równego traktowania lub uczciwej konkurencji.
10. Nie podejmował działań, nie nawiązywał relacji w okolicznościach lub w sposób sugerujący postawę otwartości na wpływy osób lub podmiotów zewnętrznych mogących mieć interes prawny lub ekonomiczny w relacji z Policją.
11. Odbywał spotkania z przedstawicielami komercyjnych podmiotów zewnętrznych, usługodawcami, wykonawcami, w miarę możliwości w siedzibie własnej jednostki oraz w obecności innych współpracowników. Dokumentował przebieg spotkania.
12. Podejmował decyzję o ograniczeniu udziału albo wyłączeniu osoby z udziału w sprawie lub czynnościach, w których istnieje uzasadnione ryzyko konfliktu interesów.

Załącznik: „Przykłady sytuacji lub zachowań niezgodnych z *Zaleceniami dotyczącymi postępowania policjantów i pracowników Policji w sytuacji konfliktu interesów, sprzyjającymi przestrzeganiu zasad etyki zawodowej.*”